

Asia Teostaso, astia

Hakija A

Annettu 19.8.1993

Tiivistelmä *Aamiaisastiat eivät kokonaisuutena tai erikseen saaneet suojaa tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettuna teoksena.*

SELOSTUS ASIASTA

A Oy on pyytänyt 15.1.1993 saapuneella kirjeellään tekijänoikeusneuvoston lausuntoa valmistamiensa astioiden tekijänoikeussuojasta.

Syksyllä 1992 hakijan myyntiedustajat havaitsivat eri puolilla Suomea, lähinnä halpamyymälöissä, Taiwanissa valmistettuja aamiaisastioita. Hakijan mukaan kyseiset tuotteet ovat pakkausta myöten suoria kopioita hakijan aamiaisastioista, joita hakija on valmistanut vuodesta 1984 lähtien yhteensä noin 700 000 kappaletta. Kopiot on teettänyt, tuonut Suomeen ja markkinoinut B. Hakija on kirjallisesti vaatinut kopioiden poistamista markkinoilta sekä kirjallista sitoumusta siitä, ettei kopioita enää tuoda markkinoille. Tähän B ei ole suostunut. Hakijan saaman tiedon mukaan B:n varastossa on valmiina myöskin kopio hakijan "Äiti"-mukista.

Hakija on toimittanut tekijänoikeusneuvostolle kappaleet sekä omista aamiaisastioistaan että B:n valmistuttamista aamiaisastioista pakkauksiin ja yhden kappaleen hakijan "Äiti"-mukista.

Hakija tiedustelee, loukkaako B:n kopio hakijan aamiaisastioiden mallija tekijänoikeussuojaa. Hakija ei ole hakenut erillistä mallisuojaa tuotteilleen.

Vastine

Tekijänoikeusneuvosto varasi B:lle tilaisuuden vastineen antamiseen asiassa, mutta B ei ole toimittanut vastinetta tekijänoikeusneuvostolle.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt lausunnon ja esittää lausuntonaan seuraavan.

Tekijänoikeuslain (404/61) 1 §:n mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. Pykälässä olevassa esimerkkiluettelossa mainitaan suojattavana teostyyppinä taideteollisuuden tuote. Tekijänoikeus syntyy aina teoksen luojalle eli fyysiselle henkilölle.

Tekijänoikeussuojan edellytyksenä on, että tuote ylittää niin sanottuun teostasoon, millä tar

koitetaan sitä, että tuotteen tulee olla muodoltaan itsenäinen ja omaperäinen. Teostasovaatimuksen katsotaan yleensä täyttyvän, jos kenenkään muun kuin tekijän ei voitaisi olettaa pääty

vän samanlaiseen lopputulokseen, jos ryhtyisi itsenäisesti vastaavaan työhön. Tekijänoikeussuojan edellytyksenä ei ole muita vaatimuksia, eikä tuotteen kirjallisella tai taiteellisella tasolla esimerkiksi ole merkitystä. Laissa ei ole annettu tarkkoja sääntöjä teostason arvioimiseksi. Ratkaisu tehdään harkinnan perusteella yksittäistapauksittain.

Tekijänoikeus on muodon suoja. Ideoita, aiheita, periaatteita tai tietoja ei sinänsä suojata, vaan muotoa jossa ne on ilmaistu. Suoja syntyy suoraan lain nojalla; rekisteröintiä tai muita toimenpiteitä ei edellytetä.

Lain valmistelutöissä todetaan taideteollisuuden tuotteista, että ehdotettu laki ei koskisi jokaista tuotetta, jota kansantajuisesti voidaan sanoa taiteelliseksi käyttöesineeksi. Taideteollisuuden tuote tulee osalliseksi tekijänoikeussuojasta edellyttäen, että sitä voidaan pitää taiteellisena teoksena. Asian luonnosta johtuen olisivat itsenäisyyden ja omaperäisyyden vaatimukset tällöin asetettava verraten korkealle (komiteanmietintö 1953:5).

Korkeimman oikeuden ratkaisuisissa, jotka koskevat käyttötaiteen tuotteita, on tekijänoikeudellisen suojan saaminen yleensä edellyttänyt korkeaa omaperäisyydestä.

Tekijänoikeuslain 10 §:n 1 momentissa säädetään kaksoissuojan mahdollisuudesta, jolloin tuote voi saada sekä tekijän- että mallioikeussuojaa. Sen estämättä, että teos on rekisteröity mallina, voi sen tekijällä olla sii

hen tekijänoikeus. Mallioikeussuojasta säädetään mallioikeuslaissa (221/71).

Hakijan valmistamat aamiaisastiat muodostuvat pisaranmallisesta, suurehkosta aluslautasesta ja pyöreänmallisesta mukista, jolle on tehty syvennys aluslautaseen. Väriltään aluslautanen on lasitettu tumman ruskeaksi ja sama väri toistuu mukiin sisäpinnalla. Mukiin ulkopinta on alaosasta valkoinen ja yläosasta ruskea. Hakijan "Äiti"-muki on samanlainen kuin aamiaisastioihin kuuluva muki, mutta sen kylkeen on kirjoitettu sana "Äiti".

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, ettei hakijan valmistamien aamiaisastioiden kokonaisuutena eikä erillisinä aluslautasena ja mukina voida katsoa olevan siinä määrin itsenäisiä ja omaperäisiä, etteikö jonkun toisen voitaisi olettaa päätyvän samanlaiseen lopputulokseen, jos ryhtyisi itsenäisesti vastaavaan työhön. Hakijan valmistamat aamiaisastiat eivät saa suojaa tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettuna teoksena. Myöskään hakijan "Äiti"-mukia ei voi pitää siinä määrin itsenäisenä ja omaperäisenä, että se saisi suojaa tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettuna teoksena.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa lopuksi, että sen toimivaltaan kuuluu antaa lausuntoja ainoastaan tekijänoikeuslain soveltamista koskevissa asioissa. Tekijänoikeusneuvosto ei siten voi ottaa kantaa mallioikeutta tai kilpailua koskevan taikka muun lainsäädännön soveltuvuuteen kyseiseen tapaukseen.

Eriävä mielipide

Jäsen Börje Söderholm

Katson A Oy:n tekijänoikeusneuvostolle toimittaman aamiaisastiaston olevan siinä määrin itsenäinen ja omaperäinen teos, että se täyttää tekijänoikeuslain (404/61) 1 §:n edellytyksen ja tulee näin nauttia lain suojaa.